

Doanh nhân và con đường thiện nghiệp

ISSN: 2734-9195 12:12 13/10/2025

Nhân Ngày Doanh nhân Việt Nam 13/10, xin được gửi đến toàn thể giới doanh nhân – đặc biệt là những doanh nhân Phật tử – lời chúc thân tâm an lạc, trí tuệ kiên định, đạo tâm vững vàng, để mỗi việc làm, mỗi dự án, mỗi bước đi đều thấm đượm tinh thần chính mạng.

Ngày 13/10 - trở thành dấu mốc thiêng liêng của giới doanh nhân Việt Nam, những con người dẫn thân giữa thương trường bằng trí tuệ, bản lĩnh và khát vọng kiến tạo giá trị cho đất nước.

Họ không chỉ là những người làm kinh tế, mà còn là những nhà văn hóa trong hành động, góp phần xây dựng nền kinh tế nhân bản, hướng đến sự thịnh vượng bền vững của cộng đồng.

Trong bức tranh đa sắc ấy, hình ảnh **doanh nhân Phật tử** hiện lên như điểm giao hòa giữa trí tuệ kinh tế và đạo đức tâm linh. Họ tìm thấy sự tương hợp sâu sắc giữa triết lý Phật giáo và tinh thần doanh thương hiện đại: Lấy Chính kiến làm nền tảng tư duy, lấy Chính mạng làm phương châm hành động, và lấy Từ bi – Trí tuệ làm kim chỉ nam cho mọi quyết định kinh doanh.

Giữa nhịp sống kinh tế thị trường nhiều biến động, việc giữ tâm an, giữ giới hạnh, hành xử có đạo đức không chỉ là biểu hiện của nhân cách, mà còn là minh chứng cho sức mạnh nội tâm – điều mà đức Phật từng dạy “tài sản vô giá của con người”. Chính vì thế, khi nhìn lại hành trình phát triển của giới doanh nhân Việt Nam hôm nay, chúng ta không chỉ tôn vinh những thành tựu vật chất, mà còn tôn vinh những giá trị tinh thần – nơi đạo đức, trí tuệ và niềm tin được nuôi dưỡng trong từng quyết định kinh tế.

Từ góc nhìn Phật học, nghề nghiệp không chỉ là phương tiện mưu sinh, mà còn là con đường thực hành Chính pháp. Kinh điển Phật giáo nhấn mạnh: làm việc chân chính, tạo của cải hợp pháp và biết sử dụng của cải ấy để mang lại an lạc cho mình và cho người – đó chính là đời sống cư sĩ lý tưởng.

Trong ý nghĩa ấy, mỗi doanh nhân Phật tử có thể được xem như một hành giả giữa đời thường, vừa làm giàu cho xã hội, vừa nuôi dưỡng con đường tâm linh.

Trong Bát Chính Đạo – con đường tám ngành đưa đến giải thoát mà đức Phật tuyên thuyết – “Chính mạng” (sammā-ājīva) là chi phần thuộc Giới học (sīla), đứng sau “Chính ngữ” và “Chính nghiệp”. Ba chi phần này liên hệ mật thiết với nhau: từ lời nói chân thật (Chính ngữ), đến hành động chân chính (Chính nghiệp), và cuối cùng là phương tiện sinh sống đúng đắn (Chính mạng).

Nói cách khác, Chính mạng là biểu hiện của đời sống đạo đức được thực hành trong lĩnh vực mưu sinh, nơi con người thể hiện sự hiểu biết, trách nhiệm và lòng từ bi trong từng hành vi lao động.

Trong Kinh Tăng Chi Bộ (Aṅguttara Nikāya V, 177 – Vanijjā Sutta), đức Phật dạy có năm nghề tà mạng mà người cư sĩ nên tránh:

1. *Buôn bán vũ khí (sattha-vāṇijjā): gieo nhân bạo lực, tước đoạt sinh mạng.*
2. *Buôn bán người (satta-vāṇijjā): xem con người như món hàng, đi ngược tinh thần từ bi.*
3. *Buôn bán thịt (maṃsa-vāṇijjā): gián tiếp tạo nghiệp sát, nuôi dưỡng tâm ác.*

4. *Buôn bán rượu và chất say (majja-vāṇijjā): khiến con người mê mờ, đánh mất chính niệm.*

5. *Buôn bán chất độc (visa-vāṇijjā): gây hại cho sinh linh và môi trường.*

Năm nghề ấy, dù thuộc bối cảnh xã hội Ấn Độ cổ đại, vẫn mang giá trị phổ quát cho mọi thời đại. Trong xã hội hiện nay, ta có thể hiểu rộng hơn: những hoạt động gây ô nhiễm môi trường, bóc lột lao động, sản xuất hàng giả, thao túng tài chính, hay khai thác tận diệt tài nguyên đều là những biểu hiện của “tà mạng”.

Tinh thần “Chính mạng” vì vậy không phải là giới luật khép kín, mà là kim chỉ nam cho đạo đức kinh tế toàn cầu, đặc biệt với những ai đang giữ vai trò dẫn dắt doanh nghiệp và cộng đồng.

Tuy nhiên, “Chính mạng” không chỉ dừng lại ở việc chọn nghề đúng, mà còn là thái độ đúng trong khi hành nghề – tức là hành nghề với tâm không tham, không sân, không si. Một người có thể làm công việc hợp pháp, nhưng nếu bị cuốn vào lòng tham vô độ, vào sự chấp ngã và cạnh tranh bất thiện, thì vẫn xa rời Chính mạng. Ngược lại, người kinh doanh bằng tâm trong sạch, biết hướng đến lợi ích của cộng đồng, không bóc lột người khác, thì ngay trong thương trường vẫn đang hành đạo.

Đức Phật từng dạy trong Kinh Dīghajānu (Tăng Chi Bộ IV, 62) rằng: *“Người cư sĩ thành tựu bốn điều này thì sống hạnh phúc ở đời này: siêng năng trong nghề nghiệp, biết bảo hộ tài sản chân chính, kết giao với người có đức hạnh, và sống quân bình – không xa hoa cũng không keo kiệt”*.

Bốn điều ấy là nền tảng đạo đức kinh tế của người cư sĩ Phật tử, cũng là những chuẩn mực đạo đức doanh nghiệp ngày nay. Doanh nhân biết siêng năng, biết bảo vệ tài sản bằng chính trực, biết chọn bạn thiện lành, và biết giữ tâm điều hòa, thì dù giữa thương trường biến động vẫn giữ được an lạc.

Đặc biệt, trong Kinh Thiện Sinh (Sigālovāda Sutta, Trường Bộ 31), đức Phật dạy người chủ phải đối đãi với người làm công bằng năm điều:

“Giao việc tùy sức, trả công đúng thời, chăm sóc khi đau yếu, chia sẻ vật thực, và cho nghỉ ngơi hợp lý”.

Đó chính là chuẩn mực **đạo đức doanh nghiệp** Phật giáo, một tinh thần nhân bản, lấy con người làm trọng, lấy nghĩa làm nền cho lợi.

Vì vậy, Chính mạng không chỉ là sự thanh lọc nghề nghiệp, mà là hành trình chuyển hóa tâm thức trong đời sống kinh tế. Khi người doanh nhân biết hành xử

trong chính niệm, biết quán nhân quả trong từng quyết định kinh doanh, thì thương trường không còn là nơi tranh đoạt, mà trở thành đạo tràng của trí tuệ và lòng từ bi.

Như lời đức Phật dạy trong Kinh Pháp Cú (Dhammapada, kệ 204):

*“Sức khỏe là tài sản tối thượng,
Biết đủ là của cải lớn nhất,
Tín tâm là quyến thuộc tốt nhất,
Niết-bàn là an lạc tối thượng”.*

Doanh nhân Phật tử, nếu giữ được tâm biết đủ và trí tuệ quán chiếu, thì dù giữa sóng gió thương trường, vẫn an trú trong sự bình yên của chính pháp.

Ngày Doanh nhân Việt Nam không chỉ là dịp tôn vinh những con người đang ngày đêm cống hiến cho sự phát triển kinh tế của đất nước, mà còn là thời khắc để mỗi doanh nhân soi rọi lại hành trình của mình, để con đường làm giàu đi cùng với con đường đạo đức.

Bởi lợi nhuận vật chất chỉ thật sự bền vững khi được xây dựng trên nền tảng của thiện tâm và trí tuệ.

Trong ánh sáng của Phật pháp, thành công không đo bằng tài sản tích lũy, mà đo bằng tâm hồn an lạc và giá trị tốt đẹp mà con người để lại cho đời. Một doanh nhân biết hành xử theo Chính mạng, nuôi sống bản thân và cộng đồng bằng nghề nghiệp chân chính, chính là người đang hành đạo giữa đời, gieo trồng hạt giống thiện lành trong từng bước phát triển kinh tế.

Họ là hiện thân của tinh thần “Phật pháp bất ly thế gian pháp”, đem đạo lý Từ bi và Trí tuệ ứng dụng vào từng quyết định kinh doanh, từng chính sách nhân sự, từng đồng vốn đầu tư. Khi Chính mạng trở thành kim chỉ nam cho hành trình khởi nghiệp và phát triển, thương trường sẽ không còn chỉ là nơi tranh đoạt, mà trở thành nơi vun bồi đạo đức, trưởng dưỡng nhân tâm, và thử thách bản lĩnh tỉnh thức của con người.

Doanh nhân Phật tử, trong ý nghĩa ấy, chính là bậc hành giả giữa đời thường, dùng công việc làm phương tiện tu tập, dùng thành công để phụng sự, và dùng thất bại để trưởng thành trong trí tuệ.

Nhân Ngày Doanh nhân Việt Nam 13/10, xin được gửi đến toàn thể giới doanh nhân, đặc biệt là những doanh nhân Phật tử, lời chúc **thân tâm an lạc, trí tuệ kiên định, đạo tâm vững vàng**, để mỗi việc làm, mỗi dự án, mỗi bước đi đều thấm đượm tinh thần Chính mạng.

Bởi khi Đạo và Đời cùng song hành, Trí tuệ và Từ bi cùng soi sáng, thì sự nghiệp của người doanh nhân không chỉ mang lại phần vinh cho xã hội, mà còn mở ra con đường hướng thượng, con đường của an lạc vì đã làm lợi mình, lợi người và có ích cho xã hội.

Tác giả: **Hoàng Khánh An**